

Wat is een zelfstandig naamwoord?

1. Inleiding

Een zelfstandig naamwoord geeft aan:

- een persoon of dier: vrouw, oom, hond
- een eigennaam: Sara, Apple
- een ding: fiets, berg
- een gebeurtenis: feest, botsing
- een plaats: Amsterdam, kantoor
- iets dat niet concreet of abstract is (dat je niet kunt zien): gevoelens (geluk, liefde), tijdsruimte (dag, jaar) of eigenschappen (lengte)

2. Eigenschappen

- **Je kunt er 'de', 'het' of 'een' voorzetten (de stoel, het raam, een koe)**

Zelfstandige naamwoorden kunnen meestal gecombineerd worden met een van de lidwoorden 'de', 'het' of 'een': de kast, het geluk, een week. Ze worden daarom ook wel 'de-woorden' en 'het-woorden' genoemd. In verbindingen als '*het grote huis*' is '*huis*' het zelfstandig naamwoord. 'Het huis' kun je immers wel zeggen, maar 'het grote' niet.

- **Je kunt ze altijd in het meervoud zetten of andersom (stoel-stoelen, pen-pennen)**

De meeste zelfstandige naamwoorden komen zowel in het enkelvoud (*kast*) als in het meervoud (*kasten*) voor; uitzonderingen hierop zijn bijvoorbeeld *politie*, *vee* (alleen enkelvoud) en *hersens/hersenen* (alleen meervoud).

- **Je kunt er altijd een verkleinwoord van maken (het kindje)**

Van veel zelfstandige naamwoorden kan een verkleinvorm gemaakt worden: *kastje*, *kindje*, *mannetje*, enz. Zelfstandige naamwoorden die personen aanduiden kan, door een *s* achter het woord te zetten, ook een bezitsvorm worden gevormd: *Jans fiets*, *mijn zusjes kamer*, *mama's kantoor*.

- **Zelfstandige naamwoorden kunnen met elkaar gecombineerd worden in samenstellingen**

kast + deur = kastdeur; kastdeur + sleutel = kastdeursleutel

Een zelfstandig naamwoord kan ook gecombineerd worden met een bijvoeglijk naamwoord. Deze combinaties worden bijna altijd los geschreven: *mooie liedjes*, *groene appel*.

Als de combinatie een eigen betekenis heeft gekregen, wordt deze soms wel aan elkaar geschreven: *hogeschool*, *kleinkind*.

3. Regels voor meervoud

De Nederlandse taal heeft twee hoofdvormen om de meervoudsvorm te maken:

1. *het enkelvoud + en*
2. *het enkelvoud + s*

Voor anderstaligen is het lastig om te weten wanneer welke meervoudsvorm wordt toegepast. Ook zijn er een hoop uitzonderingen op de regels voor het meervoud. We zetten eerst de regels op een rij. In de volgende paragraaf gaan we in op de uitzonderingen. Aan de hand van voorbeelden leggen we uit wanneer welke meervoudsvorm gebruikt wordt.

De basisregels om het meervoud van een zelfstandig naamwoord correct te spellen zijn als volgt:

- **Het enkelvoud eindigt op één of twee medeklinkers. De meeste zelfstandig naamwoorden behoren tot deze categorie.**
Het meervoud wordt: enkelvoud + en

Voorbeelden:

het boek - de boeken
de berg - de bergen
de kaart - de kaarten

- **Het enkelvoud eindigt op twee dezelfde klinkers (aa/ee/oo/uu) + medeklinker.**
In het meervoud wordt: één klinker van het enkelvoud weggelaten + en
(het meervoud houdt een lange klank).

Voorbeelden:

de straat - de straten
de week - de weken
het oor - de oren
het brood - de broden
het avontuur - de avonturen

- **Het enkelvoud eindigt op één klinker (a/e/i/o/u) + medeklinker.**
Het meervoud wordt: enkelvoud + dezelfde medeklinker + en
(het meervoud houdt een korte klank).

Voorbeelden:

de kat - de katten
het mes - de messen
de stip - de stippen
de kom - de kommen
de prullenbak - de prullenbakken

- **Het enkelvoud eindigt op -e, -el, -en, -er, -em, -ier.**
Het meervoud wordt: enkelvoud + s

Voorbeelden:

het dopje - de dopjes	de gieter - de gieters
de lepel - de lepels	de broer - de broers
de jongen - de jongens	de bodem - de bodems

4. Uitzonderingen meervoudsvormen

Naast de regels om de juiste meervoudsvorm te maken, zijn er ook nog een hoop uitzonderingen. Wat het nog moeilijker maakt: soms zijn er weer uitzonderingen op de uitzonderingen! De enige manier om deze uitzonderingen op de meervoudsvormen te weten is door ze uit je hoofd te leren.

- Soms verandert in **het meervoud de korte klank in een lange klank**. Dan komt er geen extra medeklinker bij. Veel voorkomende **onregelmatige meervoudsvormen** zijn:

het vat	-	de vaten
de dag	-	de dagen
het bedrag	-	de bedragen
het dak	-	de daken
het pad	-	de paden
de weg	-	de wegen
de god	-	de goden
de oorlog	-	de oorlogen
de stad	-	de steden
het schip	-	de schepen
transformator	-	de transformatoren

- **Sommige zelfstandig naamwoorden krijgen in het meervoud de toevoeging -eren**. Veel voorkomende meervoudsvormen uit deze categorie zijn:

het ei	-	de eieren
(het goed)	-	de goederen (wordt alleen in meervoud gebruikt)
het kalf	-	de kalveren
het kind	-	de kinderen
het lam	-	de lammeren
het lied	-	de liederen
het rund	-	de runderen

Let op: Dit geldt ook voor woorden die in **het meervoud veranderen van korte klank naar lange klank**, zoals het blad - de bladeren.

- **Het enkelvoud eindigt op -s.**
Het meervoud: -s wordt -zen.

Voorbeelden:

het huis - de huizen
de muis - de muizen

Let op:

de les - de lessen
de kous - de kousen
de kers - de kersen
de mens - de mensen

- **Het enkelvoud eindigt op -f.**
Het meervoud: -f wordt -ven.

Voorbeelden:

de brief - de brieven

de schroef - de schroeven

Let op: de fotograaf - de fotografen

- **Het enkelvoud eindigt op -é of -eau.**
Het meervoud wordt: enkelvoud + s

Voorbeelden:

het cadeau - de cadeaus

het café - de cafés

Let op: Dit geldt ook voor woorden die afkomstig zijn uit een andere taal:

het restaurant - de restaurants

het t-shirt - de t-shirts

- **Het enkelvoud eindigt op -a, -i, -o, -u, -y.**
Het meervoud wordt: enkelvoud + 's

Voorbeelden:

de auto - de auto's

de opa - de opa's

de taxi - de taxi's

de paraplu - de paraplu's

de baby - de baby's

- **Het enkelvoud eindigt op -heid.**
Het meervoud: -heid wordt -heden

Voorbeelden:

de waarheid - de waarheden

de moeilijkheid - de moeilijkheden

- **Het enkelvoud is een afkorting en eindigt niet op -s of -x**
Het meervoud wordt: enkelvoud + 's

Voorbeelden

de tv - de tv's

de wc - de wc's

- **Het enkelvoud is een afkorting en eindigt op -s of -x**
Het meervoud: -s wordt -'en
Het meervoud: -x wordt + en

Voorbeelden:

de GPS - GPS'en

- **Sommige woorden hebben twee meervoudsvormen: *-en* of *-s*. De keuze is aan jou. De twee meervoudsvormen zijn allebei correct.**

Voorbeelden:

de aardappel - de aardappelen/aardappels

de ziekte - de ziekten/ziektes

de gewoonte - de gewoonten/gewoontes

- **Sommige woorden die zijn overgenomen uit het Grieks of Latijn, krijgen de meervoudsvorm uit het Grieks of mee Latijn (of kunnen die krijgen). Daarnaast hebben ze vaak ook een meervoudsvorm uit het Nederlands.**

Voorbeelden (de eerste meervoudsvorm is uit het Grieks of Latijn):

het museum - de musea

de collega - collegae/de collega's

de catalogus - de catalogi/catalogussen

de crisis - de crises/crisissen

de datum - de data/datums

- **Het enkelvoud eindigt op *-ee*.
Het meervoud wordt: enkelvoud + *ën*.**

Voorbeelden:

de twee - de tweeën

het idee - de ideeën

de zee - de zeeën

Let op: het trema (de twee puntjes) staat altijd op de *e* waar de nieuwe klank (lettergreep) begint.

- **Het enkelvoud eindigt op *-ie*.
Het meervoud krijgt:**
  - **een trema op de laatste *-e* en de letter *-n* als de klemtoon niet op de (laatste) *-ie* klank valt:**
    - de bacterie - de bacteriën
    - de kolonie - de koloniën
  - ***-ën* als de klemtoon wel op de (laatste) *-ie* valt:**
    - de drie - de drieën
    - de knie - de knieën
    - de industrie - de industrieën

5. Regels voor verkleinvormen

Hoe vorm je het verkleinwoord van een zelfstandig naamwoord?

- **meestal: +je**

Voorbeelden:

de rok - het rokje

de kast - het kastje

- **als het zelfstandig naamwoord eindigt op -l, -n, -w of -r: +tje**

Voorbeelden:

de stoel - het stoeltje

het been - het beentje

de mouw - het mouwtje

- **als het zelfstandig naamwoord eindigt op -m: +pje**

Voorbeelden:

de boom - het boompje

de bloem - het bloempje

- **als het zelfstandig naamwoord eindigt op de klinker a, e, i, o, u : dubbele klinker +tje**

Voorbeelden:

de auto - het autootje

het café - het cafeetje

Let op: Eventueel accent, zoals het accent aigu bij het woord *het café*, verdwijnt.

- **als het zelfstandig naamwoord eindigt op de klinker y: +tje**

Voorbeelden:

de baby - het baby'tje

de pony - het pony'tje